Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta partaidetza sozialerako EAEko Plana

2.004

EUSKO JAURLARITZA
ETXEBIZITZA ETA GIZARTE GAIETAKO SAILA
Gizarte Gaietako Sailburuordetza
Gizarte Ongizateko Zuzendaritza

GOBIERNO VASCO
DEPARTAMENTO DE VIVIENDA Y ASUNTOS SOCIALES
Viceconsejería de Asuntos Sociales
Dirección de Bienestar Social

Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta partaidetza sozialerako EAEko Plana

(Jaurlaritzaren Kontseiluak 2004´ko azaroaren 16´an onetsi du)

Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako EAEko lehen Plan hau ijitoen komunitatearen baitan sortu diren eta komunitate horren alde lan egiten duten erakundeek zein EAEko herri-administrazioek EAEko ijitoen behar eta iguripenei hobeto erantzungo dieten helburuak eta jardunak antolatzeko agertutako borondatearen ondorioa da. Horretarako, Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua eratu da eta Kontseilu hori izan da lehen Plan hau lantzeko prozesua garatzeko esparrua. Planak hiru urteko aldi bat barne hartzen du, onartzen denetik aurrera kontatzen hasita.

sarritan elkarrengandik urrun dauden eremu sozial eta erakunde-errealitate batzuek elkarrekin egindako lanaren emaitza da plan hau. Horra, gure iritziz, lehenengo plan honek duen balio nagusia. Izan ere, mahai baten inguruan eserita zenbait helburutan eta bidetan ados jarri dira. Behin hiru urterako plan hau onetsi ondoren, planean oinarritutako plan operatiboak garatu eta egituratuko dira, bai eta haien aurrekontua egingo ere, eta plan horien bitartez, planaren erantzukizunak dituzten –askotan elkarbanatuak– eragile eta instantziek eskatzen zaizkien jarduerak egingo dituzte, helburuak lortzen laguntze aldera.

1. Ijito Herriak Euskal Autonomia Erkidegoan duen egoerari buruzko azterketa

Ijito Herriak Euskal Autonomia Erkidegoan duen egoera hobetuko duten helburuak eta jardunak planteatu ahal izateko, funtsezkoa da herri horren historia ezagutzea eta gure ijito-errealitatearekin zerikusia duten entitate eta erakundeen adostasuna izango duen egungo egoerari buruzko azterketa bat izatea.

Plan hau Ijito Herriaren egoera hobetzeko aukera ona izan daitekeela ikusten bada ere, ezin dugu ahaztu herri horrek jasandako diskriminazio eta gutxiespenaren historia luzea eta gogorra dela eta historia horrek bere ondorioak dituela eta sortu dituen dinamikak aldatu ahal izateko inplikatutako alde guztien ahalegina, irmotasuna, koherentzia eta denbora behar direla.

Edonola ere, historia horren ondorioz egun dugun egoerari buruzko azterketatik abiatu beharko dugu helburuak eta jardunak proposatzeko. Azterketa horretan, ahal dugun neurrian, fenomenorik garrantzitsuenak identifikatzen eta ulertzen saiatuko gara aurrerago neurriak eta ekintzak proposatzeko. Zer gertatzen ari den eta zergatik gertatzen ari den azaldu nahi dugu, bai eta Ijito Herriaren errealitatearen inguruan egiten denak edo egiten ez denak dituen ondorioak ere.

Azterketa hau egiteko, orain arte dugun informazioaz baliatuko gara, baina ongi dakigu datu gehiago ez edukitzea Planerako muga bat dela eta Ijito Herriaren eta bere baitako segmentu edo sektore berezien errealitateari buruzko ezagutza sistematikoa eta zorrotza hobetzea (hainbat irizpideren arabera) datozen urteotan erantzun beharreko erronketako bat dela.

Hasteko, eta datu zehatz eta fidagarriak ematen dituen azterlanen bat oraindik egiteko dagoen arren, esan dezakegu gure ijitoen komunitatea 14.000 pertsona inguruk osatzen dutela. Komunitate gaztea da eta kideek gero eta denbora luzeagoa ematen dute leku berean bizitzen; ez dira garai batean bezala mugitzen.

Lehen ijito-familiak XV. mendean iritsi ziren gure lurraldera. Nomadismoa zona mugakideetan oinarritu zuten, zona hauen geografia eta lege ezaugarriek askotan jasaten zituzten jazarpenak saihesteko aukera ematen baitzieten. Euskal kulturarekin izandako harremanaren ondorioz, hizkuntz eta kultur mestizaje bat garatu zuten eta ijito-hizkuntzaren eta euskararen arteko hizkera bat sortu zuten: *erromintxela*; ijito edadetu batzuek hitz egiten dute oraindik.

Azpimarratu beharreko beste garai bat XX. mendearen hasierakoa da, urte horietan familia gehiago iritsi baitziren Gaztelatik eta Andaluziatik. Familia horiek eta 60ko hamarkadan, industrializazioaren garaian iritsi zirenek osatzen dute gaur egun Euskal Autonomia Erkidegoko ijito herriaren gehiengoa. Ondoko eran banatuta daude:

- 3.000 Araban (Gasteizen gehienak).
- 8.000 Bizkaian (%50 Bilbon eta ia beste %50 Bilbo Handiaren gainerako zatian).
- 3.000 Gipuzkoan (lurralde osoan zehar sakabanatuak).

Plan honetan oro har aipatuko dugu Ijito Herria askotan, baina kontuan izan behar dugu heterogeneotasuna eta aniztasuna ijitoen komunitatearen ezaugarri bereizgarria dela eta heterogeneotasun eta aniztasun hori gero eta handiagoa dela. Ijitoen komunitatea gero eta irekiagoa da eta bere eduki etnikoa neurri batean aldatzen ari da, baina horrek ez du esan nahi bere nortasuna galtzen ari denik. Bestalde, oraindik ongi aztertu gabeko errealitatea izanik ere, kontuan hartu beharko dira ijitoen inmigrazioak izan duen gorakada, ijito horien eta bertakoen arteko harremanak eta, oro har, egun duten egoera.

Gaur egun, ijitoen komunitateak eta kulturak (beste komunitate eta kultura askok bezala) hainbat fenomeno direla-eta (hala nola ekonomiaren globalizazioa, erakunde politikoen berregituraketa, nazioarteko legeen aurrerapenak eta atzerapenak, migrazioak eta kulturartekotasunaren aldarrikapen berritua, informazioaren eta komunikazioaren teknologien iraultza, pozik eta baztertuta dauden sektoreen arteko zuloaren zabaltzea eta familia-egituretan edo balore-eskaletan izandako aldaketa) sortutako gizarte-aldaketek dakartzaten aukerak eta mehatxuak dituzte aurrean.

Testuinguru horretan, bereziki aipatu beharra dago Europako Batasuna ijito-komunitate handiak dituzten herrialdeetara zabaltzeak dakarren aukera.

Egungo errealitatea ulertzeko, lau alderdi edo fenomeno handi aipatuko ditugu:

- Ijito Herriaren nortasuna.
- Ijitoen komunitatean agertzen diren gaitasunak.
- Ijitoek herritarren bizi-kalitaterako garrantzitsuak diren baliabide, zerbitzu eta aukerak eskuratzeko eta horietan erabat txertatzeko duten aukera.
- Ijitoen eta gizartea osatzen duten gainerakoen arteko harremanak.

Gure ustez, Ijito Herriaren egoera ulertzeko lau alderdiak ulertu behar dira, bai eta fenomeno horietako bakoitzak gainerakoetan duen eragina ere.

1.1. Ijito Herriaren nortasuna

Ijitoentzat eta beste pertsona eta gizarte-talde batzuentzat Ijito Herriaren bereizgarri diren kultur elementuez ari gara nortasuna aipatzen dugunean. Arestian esan bezala ijitoen artean oso aniztasun eta heterogeneotasun handia badago ere, Ijito Herriaren ezaugarritzat har daitezkeen jarrera eta balore komun batzuk badirela esan daiteke, hala nola:

- Familia ulertzeko modua, familiaren batasuna eta familia barruko laguntza. Kontuan izan behar dugu hainbat belaunaldiz osatutako familia handiak direla (75 kidetik beherako familia bat txikia izango litzateke), funtzio ugari eta garrantzitsuak betetzen dituztela eta beste kultura batzuetakoez bestelako segurtasun eta aginte arauei jarraitzen dietela. Adibidez, edadetuek oso zeregin garrantzitsua betetzen dute eta gainerako kideen errespetua jasotzen dute, eta bestalde, haurrak dira, nolabait esatearren, familiaren bizitzaren muina.

- Komunitatearen elkartasuna. Ijito Herriak harreman-sistema eta gizarte-antolamendu berezia du eta antolamendu hori jatorria eta historia ezagutu gabe ulertu ezin den balore eta sinesmenen mundu sinboliko jakin batean,

munduaren eta pertsonaren interpretazio jakin batean eta jabetzaren eta agintearen ikuskera propio batean oinarrituta dago.

- Izaera libre eta independentea, asimilazioaren edo inposaketaren aurrean eusten diona. Izan ere, bestela ezinezkoa izango litzateke Ijito Herriak, historian jasan dituen nekeak eta barreiaketa gorabehera, bere kultur ondarea gorde izana ulertzea. Alderdi honi lotuta, gatazkak konpontzeko mugikortasuna erabili izana aipa daiteke.

- Norberaren aberastasunaren aurretik beste balore batzuei (arestian aipatu ditugunei adibidez) lehentasuna emateko gaitasuna, adierazkortasuna eta elkarren arteko bizitzan agertzen duten alaitasuna.

Atal honetan, bereziki aipatu beharra dago ijitoen hizkuntza (*rromanes* izenekoa). Euskal Autonomia Erkidegoko ijito gehienek ezagutzen ez badute ere, hizkuntza bizia da eta Europan dauden ia 12.000.000 ijitoen %80k hitz egiten dute. Hizkuntza honek izan ditu harremanak gaztelaniarekin eta euskararekin, eta hainbat hitz utzi ditu bi hizkuntza horietan.

Elementu hauek eta beste batzuek Ijito Herriak duen eta gizarte osoari ekarpen gisa ematen ari zaion kultur aberastasun handia osatzen dute. Hori dela-eta, ijitoen komunitatea harro dago bere tradizio eta ohiturez, eta garrantzitsua da ijitoak ez direnak ijitoengana hurbiltzea eta harremanarekin aberastea.

Dena dela, leporatzen zaizkien (ijitoak ez direnek batez ere) eta inola ere nahi ez ditugun irudiak daude. Kasu gehienetan, segur aski, ijito askoren gizarte-bazterkeriako egoerak berak sortutako eta mantendutako estereotipo eta aurreiritzi bidegabeen eta orokortzeko joera dutenen aurrean gaude. Hala ere, pertsona batzuen edo askoren buruan dauden neurrian (komunikabideetan, erakundeetan, auzoetan edo lan-inguruneetan), kontuan hartu behar ditugu, ijito askoren bizitzan benetako ondorioak baitituzte, ijitoek beren gain hartzen dituztenak zein beste pertsona batzuek sinesten dituztenak eta alde baten edo bestearen okerreko portaerak eragiten dituztenak. Hona hemen batzuk:

- Gizarteko elkarbizitza-arauen eta indarrean dauden legeen balioa behar adina baloratzen ez duten pertsonak direlako ideia.

- Ijitoen komunitatean gizonezkoek eta emakumezkoek eskubide berak ez dituztelako susmoa. Egoera hori ijitoen komunitatean nabariagoa da beste komunitate batzuetan baino.

- Ijitoek hezkuntza bera eta ijito-kulturaren berariazkoak ez diren kultur elementuak baloratzen ez dituztelako irudia.

- Ijitoek zoritxarren aurrean beren eskubideen alde egin ordez etsi edo alde egiten dutelako ideia.

Ikuspegi horiek, praktikan, ez dute adierazten ijito-kultura eta etorkizuna duen Ijito Herria badaudela aitortzen denik, aurkakoa baizik. Izan ere, askotan ageriago edo estaliago dauden jarrera arrazisten adierazgarri diren irudi horien agerpena ijito-kopuru handi batek jasaten duen gutxiespen edo bazterkeriaren arrazoi garrantzitsua dela uste dugu. Hori dela-eta, ijitoen eta, batez ere, ijitoak ez direnen buruan identifikazio-ezaugarri horiek aldatzea lortu beharreko helburu sakon eta garrantzitsuenetako bat da.

Nolanahi ere, adierazi beharra dago, beste edozeren gainetik eta beti giza eskubideen sustapena eta indarra bilatuta, ijitoek beren nortasunaren mantentze eta errespeturako eskubidea eta nortasun hori landu eta bultzatzeko erronka dutela. Horrela eginez gero, gizarte osoa aberastuko da.

1.2. Ijitoen komunitatean agertzen diren gaitasunak

Aztertzen ari garen fenomeno-sare honetan kausa eta ondorio gisa kontuan hartu beharreko bigarren alderdia Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoen komunitatean neurri handiagoan edo txikiagoan garatuta dauden gaitasunen ingurukoa da (gaitasunak, trebetasunak, sendotasunak, ahalmenak). *Giza kapital* deitu ohi dugun horretaz ari gara hain zuzen ere. Pertsona guztiek (zein kultur edo gizarte taldetakoak diren

kontuan hartu gabe) ditugun gaitasun unibertsal batzuk daudelako ideia dugu abiapuntu: komunikazio eta ekintza gaitasunak eta eraldatzeko, ikasteko edo hobetzeko gaitasunak. Gaitasun horiek era ezberdinean zehazten eta garatzen dira pertsonak moldatzen direneko kultur jarraibideen, gizarte-elkarreraginen edo bizi-baldintzen arabera.

Ikuspegi horretatik, Ijito Herriak trebetasun edo gaitasun batzuk garatuago dituela esan dezakegu, herri horren barruan aniztasun handia dagoela ahaztu gabe. Sarritan, gaitasun horiek ez dira baloratuenak izan industria-gizartean, lan eta prestakuntza arloan bereziki. Hala ere, beharrezkoak dira eta egungo informazioaren edo ezagutzaren gizarteak eremu guztietan eskatzen ditu, hala nola lan, gizarte, familia edo eguneroko eremuan. Ondokoak dira:

- Egokitzapen, malgutasun, mugikortasun, aldaketa, inprobisazio eta balio-aniztasun gaitasunak. Ijitoak lekuren batera iristen direnean, bertako ohiturak eta hizkuntza ikasten dituzte.

- Zailtasunen aurrean aurrera egitea ahalbidetu dien hobetze-espiritua eta irmotasun handia.

- Dinamismoa jardueran eta komunikazioan, laguntzarako eta elkartasunerako erreakzio eta antolamendu gaitasuna, taldean lan egiten jakitea, sormena, ekimena.

- Ijitoen komunitatearen tradizioan ohikoenak izan diren lanei lotuta dauden eta merkataritzarako dohainak garatzeko balio izan zaizkien gaitasunak. Dohain horien artean ondokoak aipa daitezke: merkatuaren ezagutza, begikotasuna eta diplomazia eta harreman, negoziazio, adostasun edo tratuen ezarpenarekin zerikusia duen guztia.

- Ijitoen komunitateak elkarrizketa erabili izan du elkartasunez eta komunitatean antolatzeko, bere ohitura, tradizio, lege eta baloreak transmititzeko eta familien barruan gertatzen diren egoeren aurrean jokatzeko eta gatazkak konpontzeko.

- Eskulangintzaren eta adierazpen artistikoaren –eta, bereziki, musika-adierazpenaren– eremuko gaitasunak.

Hala ere, informazioaren edo ezagutzaren gizarte horretan garrantzitsuak diren beste gaitasun batzuk askoz neurri txikiagoan garatu dituzte askok, eta horien artean, ijito-kopuru handi batek. Informazioaren (eta, nagusiki, idatzizko informazioaren) hautaketa, prozesatze eta aplikazioari lotuta dauden eta neurri handi batean hezkuntza edo prestakuntza testuinguruetan garatzen diren gaitasunez ari gara batez ere. Gaitasun hauek garatzen ez dituzten pertsonak lan-merkatutik baztertuta geratzen dira eta horrek zuzeneko eragina du gizarte-onarpeneko edo gizarte-bazterkeriako egoeran.

Garbi dago gaitasunen garapena, onarpen edo bazterkeria egoeraren kausa ez ezik, ondorioa ere badela. Arreta jartzen badugu, ijitoek gehien garatzen dituzten gaitasunak ijito-familiaren barruan ikasita lortzen direnak direla ikusiko dugu. Era berean, gutxien garatzen dituztenak gizarte osoan honen modernizazio-prozesuan eskuratzen direnak dira. Izan ere, Euskal Autonomia Erkidegoan lanbide edo gizarte-rol jakin batzuk dituzten ijitoen erreferenteak gutxi dira oraindik.

Edonola ere, gaitasun batzuen agerpen txikiago hori oztopo bat da ijitoen bizi-kalitaterako eta eskubideen erabilerarako. Hori dela-eta, beren herriaren arazoez jabetu diren ijito askok eta ijitoen komunitatea sustatzeaz kezkatu diren beste pertsona askok hezkuntzaren alde egin dute –zentzu zabalean hartuta– pertsonen gaitasunak garatzeko tresna gisa.

1.3. Ijitoek herritarren bizi-kalitaterako garrantzitsuak diren baliabide, zerbitzu eta aukerak eskuratzeko eta horietan erabat txertatzeko duten aukera

Aipatu nahi dugun hirugarren fenomenoa edo fenomeno-multzoa ijitoek gaur egun herritarrei bizi-kalitatea eskaintzen dieten baliabide, zerbitzu eta aukerak eskuratzeko sarritan duten aukera txikiagoa eta horietan txertatzeko are okerragoa da. Horren arrazoiak beti ikusi ezin diren oztopoak eta, funtsean, ingurune askotan agertzen diren

estereotipo eta aurreiritziak eta hainbat gizarte-erakundek ijitoei gaitasun batzuk garatzeko eman dizkieten aukera txikiagoak dira. Egia da alderdi hauetan guztietan aurrerapen garrantzitsuak egin direla azken urteotan baina, gaur egun oraindik, ijito-kopuru esanguratsu batek ez du beste pertsona edo gizarte-talde batzuen neurri berean lortzen baliabide, zerbitzu eta aukera horietarako eskuragarritasuna edo horietan txertatzeko aukera. Ondoren, egungo egoeraren ezaugarriak azalduko ditugu eta, horretarako, alderdi edo egoera positiboak eta negatiboak bereizi eta kasu bakoitzean eragina duten faktoreak aipatuko ditugu.

Aurrerapen gehien izan dituzten alderdien artean, ondokoak aipa ditzakegu:

- Asoziazionismo hasiberria.

- Ijito-elkarteen gero eta lan handiagoa hainbat alorretan (hala nola eskolatzean, prestakuntzan edo elkarbizitzan), esku hartzeko programen eta bitartekotza-programen bitartez.

- Herri-administrazio batzuek ijitoen komunitatearen egoeran eragin positiboa duten programa eta jardun batzuk martxan jartzea.

- Gero eta eskolatze erregularragoa eta luzeagoa.

- Bigarren hezkuntzan txertatzea –progresioan baina motel–, urrats hori emateko oraindik beldur handia badago ere.

- Informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrietarako hurbiltze hasiberria.

Aurrerapen hauek erraztu dituzten faktoreak identifikatzeko garaian, azpimarratu behar dugu azterketa honetan aipatutako lehen bi fenomenoei dagokienez egindako ahaleginei eta lortutako aurrerapenei esker (hala nola ijitoen irudiaren eta ijitoek norberaz duten irudiaren hobekuntzari eta gaitasunen gehitzeari) ijito askok hobekuntzak izan dituztela baliabide, zerbitzu eta aukerak eskuratzeko eta horietan txertatzeko aukeran. Zenbaitetan, eskuratze edo txertatze hori ijitoei sarbidea zailtzen edo oztopatzen zieten baldintza desegokiak edo xedapen diskriminatzaileak kendu direlako lortu da. Beste zenbait kasutan, baldintza horiek kendu gabe daude oraindik.

Beste batzuetan, egokitzapenak edo eraldaketak egin dira edota ijitoak baliabide eta zerbitzu horietan txertatzea erraztu duten jardun proaktiboak egin dituzte. Beste batzuetan berriz, laguntza eta ekintza positiboko neurriek erraztu dute baliabide eta zerbitzuak eskuratzeko eta horietan txertatzeko aukera (zenbaitetan neurri hauek nahi zen ondorioa eman ez badute edota ondorio kaltegarriak izan badituzte ere).

Alderdi edo egoera negatiboen artean, ondokoak aipa ditzakegu:

- Pilaketa, egoera txarreko etxebizitza eta txabolismo ugari; zenbait kasutan gizarte-gatazka kasuei lotuta daude.

- Pobreziaren eta gizarte-bazterkeriaren eragin handia ijito askorengan.

- Ijito-kopuru txikia hainbat lanpostu-motatan; ijito gehienak lan tradizionaletan aritzen dira (salmenta ibiltarian edo txatarrarekin adibidez).

- Partaidetza txikia, oraindik, ijito-elkarteetan, eta ia partaidetzarik eza ijitoenak ez direnetan (ikasleen gurasoen elkarteetan edo auzo-elkarteetan adibidez). Ijitoek parte hartzen duten elkarteen sareen arteko loturarik eza. Oro har, gizarteko sektore zabalekiko harremanik eza. Asoziazionismo zibilaren garapen txikia erlijiosoak duen indarraren aldean. Autolaguntzarako familia-taldeen hedapen urria.

- Gehienak ghetto bihurtzeko prozesuan dauden eskoletan eskolatzen dira. Eskolatzea ez dago hizkuntz ereduen artean banatuta (gehienak A eredukoak dira) eta, oro har, gutxieneko curriculum-planteamenduak ditu. Horrek zailtasunak jartzen ditu hezkuntza-sisteman eta gizartean oro har integrazio erreala lortzeko.

- Hezkuntza-etapak arrakastaz gainditzen dituzten ikasleen portzentaje txikia.

- Asistentzia irregularraren eta eskola-absentismoaren eragin handia, bigarren hezkuntzan bereziki.

- Eskolen eta ijito-familien arteko harreman urria.

- Zailtasun handiak laguntza ekonomikoa beharrezkoa ez izateko eta, ondorioz, prestazio ekonomikoak (oinarrizko errenta eta gizarte-larrialdietarako laguntzak funtsean) gutxiago erabiltzeko gizarteratze eta laneratze prozesuak planteatzean.

Sarritan ijitoen edo hauen komunitatearen ezaugarrien ondoriotzat hartu ohi diren egoera horiek, egia esan, gizarte oztopo edo diskriminazioen emaitza dira, ondokoena besteak beste:

- Ijitoekin lan egiten duten profesional gehienek, eta herritarrek oro har, ez dute ijito-kultura ezagutzen eta ijitoei lotutako aurreiritzi eta estereotipo ugari daude, negatiboak gehienak.

- Pertsona jakin batzuen portaera negatiboak oro har ijito guztienak direlako ustea.

- Profesionalen estamentu askok, eta herritarrek oro har, ez dituzte ezagutzen ijito-herriaren benetako egoera, ijito-familiei aurrera egitea zailtzen dieten dinamikak edo oztopoak eta, oro har, egungo gizartean ezberdintasunen gorakadan eragina duten dinamikak, eta ez dute horiei buruzko gogoeta egiten. Ezjakintasun hori dela-eta, arrazoiak faktore indibidualetan edo familia-faktoreetan kokatu ohi dira (interesik eza edo ustezko kultur urritasunak adibidez) eta, ondorioz, alor bakoitzean dauden oztopoek berdin jarraitzen dute.

- Hainbat eremutan ijitoen diskriminazioa eragiten duten aurreiritziak: etxebizitza alokatu nahi ez izatea, kontratatu nahi ez izatea eta ikastetxe jakin batzuetan ijitoak ez diren ikasleen kopuruak behera egitea ikastetxean ijitoak izanik irakaskuntzaren kalitatea murriztuko omen dela eta gatazkak ugarituko omen direla-eta.

- Egoerak egiaztatzeko prozeduren irekiera urria eta gizarte, justizia, etxebizitza eta abarren arloko zerbitzu edo prestazio jakin batzuk eskuratzeko araudi zorrotzak. Ondorioz, araudi orokorrak topo egiten du ijitoen komunitatearen lan eta familia ereduekin (adibidez, prestazio jakin batzuk eskuratzeko nahitaez banantze-demanda bat aurkeztu edo bikotekidea tratu txarrengatik salatu beharra).

- Lan tradizionalen errentagarritasunaren murrizketa eta lan horiek betetzeko eragozpenen areagotze progresiboa (salmenta ibiltaria eta txatar, paper eta

kartoiaren bilketa). Hori pobreziara eta gizarte-bazterkeriara eramaten ari da familia-kopuru handi bat.

- Itxaropen txikiak ikasteko aukerei edo interesari dagokienez. Horrek eragin handia du norberaren eta familien itxaropenetan eta eskolarekiko eta, oro har, prestakuntzarekiko jarreretan.

- Ijito-kulturaren eta ijitoen agerpenik eza prestakuntza-prozesuen etapetan.

- Laneratzeko benetako aukerak ematen dituzten prestakuntza-prozesuen eskaintza urria eta, ondorioz, partaidetza urria gizarteratze eta laneratze prozesuetan eta prestakuntza-prozesuetan. Oro har, ijito helduen agerpen txikia dauden prestakuntza-mailetan.

- Gizarte-zerbitzuen baliabide eta babes gama mugatua, eta kasu askotan prestazio ekonomikoak baino ez dira jasotzen. Etxez etxeko laguntza edo familiaren esku-hartzea sendotu eta zabaldu beharra, familia zabalak duen ahalmena behar bezala aitortuta.

- Ijito-familiei dauden programa eta baliabideei buruzko informazioa helarazteko bide egoki eta askotarikorik eza. Horrek dakarren ezjakintasunaren ondorioz, gure gizartean dauden prestazio eta zerbitzu asko aprobetxatu gabe geratzen dira.

- Osasun-zerbitzuen mailen erabilera txikia: lehen mailako arretaren aprobetxamendu urria, prebentzio-programen inguruko ezjakintasuna eta larrialdi-zerbitzua gehiegitan erabiltzeko joera.

- Arazoak zerbitzu jakin batzuk erabili edo jasotzeko arauetan (ospitaleratzean adibidez), ijito-kulturari dagokionez.

- Publikoa ez den etxebizitza bat alokairuan hartzea, babes ofizialeko etxebizitzak eskuratzea edo udal jakin batzuetan erroldatzea (legeak ezartzen duena kontuan hartuta etxebizitza-egoera edozein izanik ere) galarazten duten baldintzak.

- Kontsumo-gizartearen eragin handia, osasun, elikadura eta kontsumo azturetan zuzeneko ondorioak dituena. Aisia eta kirol jardueretarako aukera mugatuak.

Zenbaitetan, identifikatu, aztertu eta aurre egin beharreko gatazka-egoera handiagoak edo txikiagoak ager daitezke azaldu ditugun alderdi edo gaietako (edo eremu edo inguruneetako) bakoitzean. Bestalde, arazoa katearen zein mailatan gertatzen den identifikatu behar da kasu bakoitzean: informazioan, komunikazioan, harreran, jarraipenean eta abar.

Azkenik, arestian esan dugu baliabide, zerbitzu eta aukera horiek eskuratzeko edo horietan txertatzeko oztopoen ondorioz ijitoen bizi-kalitatea okerragoa dela, baina horrez gain, azpimarratu beharra dago gure datuen arabera *bizi-kantitatea* ere okerragoa dela. Horrela beraz, Ijito Herria osatzen duten haurren, gizonezkoen eta emakumezkoen bizi-itxaropena herritarren batez bestekoa baino nabarmen txikiagoa da.

1.4. Ijitoen eta gizartea osatzen duten gainerakoen arteko harremanak

Aipatu nahi dugun laugarren eta azken fenomenoa ijitoen eta ijitoak ez direnen arteko harremana, elkarbizitza, partaidetza eta lotura da (aniztasuna eta ezberdintasuna onartuta eta baloratuta). Fenomeno honen garrantzia kontuan hartuta, bereziki zaindu beharko ditugu Plan honen eta EAEko Gizarteratze Planaren arteko adostasuna, integrazioa eta sinergiak. Era berean, adi egon beharko dugu eta ez dugu ezarriko ijitoen komunitateari berariaz lotutako neurririk herritar guztientzat dauden neurri orokorrak nahikoak eta egokiak badira.

Nolanahi ere, ez dugu asimilaziorik nahi, barne hartzea baizik. Asimilazioak Ijito Herria bereizten duten kultur ezaugarriak galtzea eta, azken batean, ijitoen komunitatea bera desagertzea dakar eta, ondorioz, gizartearen kultur eta giza mailan pobretzea. Gizarte-mailan barne hartzeak berriz, aurreko idatz-zatian aipatu dugun baliabide, zerbitzu eta aukerak eskuratu eta horietan erabat txertatzea eskatzen du, baina are urrutirago doa: gizarte ireki, kohesiodun, zuzen eta partaidetza bilatzen duen bateko gizarte-lotura eta giza eskubide guztiak biltzen ditu.

Ijitoak eta, azken batean, ijitoen komunitatea gizartean ez barne hartzea, orain arte azaldutakoaren guztiaren ondorioa ez ezik, arrazoia ere bada neurri batean. Izan ere, tratu, harreman, ezagutza eta topaketarik eza estereotipoen eta aurreiritzien eta, horiekin batera, hutsegite eta gatazken, gutxiespenaren eta bazterkeriaren haztegia da.

Barne hartzeaz eta baztertzeaz hitz egiten dugunean, ulertu behar dugu prozesu konplexuez ari garela eta bizitzaren une jakin batean edonor eraginpean har dezaketela modu batean edo bestean. Gizarte-bazterkeriako eta gizartean barne hartzeko prozesuek ijitoengan nolako eragina duten ulertzeko, ondokoak bereizi behar ditugu:

- Ijito-izaeragatik sortutako zuzeneko diskriminazioko prozesuak. Zuzeneko diskriminazioa pertsona bat ijitoa izateagatik gaizki tratatzen dutenean sortzen da, ijitoa ez den norbait zirkunstantzia beretan jasoko lukeen tratuarekin konparatuta).

- Pertsona batzuk ijito izateari zeharka lotutako bazterkeria-prozesuak. Funtsean neutral gisa planteatzen den xedapen, irizpide edo praktika batek talde baten zati handi bat talde-ezaugarriengatik desabantaila-egoeran uzten duenean gertatzen da zeharkako diskriminazioa.

Nolanahi ere, neurri edo maila handiagoan edo txikiagoan bazterkeria-prozesuetan sartuta dauden ijitoen portzentajea oso handia da. Kasu askotan ez dira bazterkeria larriko egoerak; zerikusi handiagoa dute gizarte-urruntasunarekin, ikusezin bihurtzeko gonbitearekin, gizarte bereko osagai ez sentitzearekin edo espazio edo ingurune jakin batzuk propiotzat ez hartzearekin. Azken batean, dinamika horren ondorioz hainbat ijitok izaera hori ezkutatzen dute edo jasotako tratu bidegabearen aurrean etsi egiten dute, gaitzespenaren beldur.

Bestalde, beste hainbat fenomeno gertatzen dira nahi baino askoz gehiagotan: bazterkeria-egoeran dauden ijitoak leku eta ingurune jakin batzuetan pilatzea, erreferentziazko komunitatearekiko lotura galtzea eta, zenbaitetan, familia nuklearra desegituratzea. Bazterkeriari lotutako prozesu eta egoera horiek guztiak kontuan hartu beharko dira kasu bakoitzean egokia den erantzuna egituratzeko.

2. Azken xedeak eta helburu orokorrak

Izenak berak adierazten duen bezala, Plan honen bidez lortu nahi diren azken xedeak Ijito Herriaren erabateko sustapena eta partaidetza soziala dira, era horretan Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoen bizi-kalitatea, gizarte-ongizatea, gizarteratzea eta eskubide eta betebeharren gauzatzea hobetzeko. Zuzengabekeria batzuk ordaintzeko eta prozesuak babesteko alegia.

Azken xede horien ildotik, eta 1. puntuan aurkeztutako Ijito Herriaren egoerari buruzko azterketaren arabera, ondoko helburu orokorrak planteatzen dira:

1. Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoen komunitatearen egoerari eta ijitoen komunitatearekin egiten diren jardunen ondorioei buruzko ezagutza zabaltzea, alderdi bakoitzean egiten diren aurrerapenen adierazleak sortu eta hobetzea eta zeharkako ikuspegiak txertatzea (generoarena adibidez).

2. Ijitoekin lan egiten duten profesional guztiak ijitoen kulturara hurbiltzea, era horretan aurreiritziak eta estereotipoak gainditzeko, ijitoekiko harremanak bultzatzeko eta zerbitzuen kalitatea hobetu ahal izateko.

3. Oztopoak kendu eta ijito guztiak aukera, baliabide eta zerbitzu orotan txertatu ahal izateko beharrezkoak diren eraldaketak bultzatzea.

4. Praktika egokiak identifikatzea alor guztietara eramateko.

5. Ijitoen parte-hartze soziala areagotzea eta kulturen arteko elkarbizitza garatzea.

3. Berariazko helburuak eta jardunak

2. puntuan planteatutako helburu orokorrak lortu ahal izateko berariazko helburuak eta jardunak biltzen dira atal honetan. Kasu bakoitzean, epeak eta erantzukizunak ezarrita

daude. Jardun berak hainbat helburu lortzen lagundu dezakeela onartuta ere, jardun bakoitza ustez lotura handiena duen helburuari egokitu zaio. Hori dela-eta, salbuespen gisa, helburu batzuek ez dute jardunik adierazita izango eta, kasu horietan, beste helburu batzuei lotutako jardunek lagunduko dute lortzen. Bestalde, jardun bakoitzaren arduraduna edo arduradunak identifikatu behar dira, baina horrek ez du esan nahi jardun horiek egiteko beste eragile edo erakunde batzuen partaidetza beharrezkoa izan ezin denik. Berariazko helburuak eta jardunak zortzi eremutan antolatu dira: kultura, partaidetza soziala eta elkarbizitza, hezkuntza, gizarte-gaiak, gizarteratzea eta enplegua, osasuna, etxebizitza eta justizia eta herri-administrazioak.

3.1. Eremua**: Kultura**

3.1.1. **Helburua:** Kulturarteko gizarteko askotariko nortasunen eta balore partekatuen gaiari buruzko elkarrizketa kritikoa eta gizarte-eztabaida zabaltzea.

3.1.1.1. **Jarduna:** Kulturarteko gizarteko askotariko nortasunei eta balore partekatuei buruz eztabaidatzeko urteko jardunaldi batzuk egitea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua. Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila.

3.1.1.2. **Jarduna:** Unibertsitateekin edo beste erakunde batzuekin akordioak ezartzea ijitoen kulturari lotutako informazioa eta dokumentazioa kudeatzeko eta ikerketa garatzeko.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.1.2. **Helburua:** Ijitoei buruzko estereotipoak eta aurreiritziak zalantzan jartzea.

3.1.2.1. **Jarduna:** Oro har kultur aniztasunari eta bereziki ijito-kulturari, eskaintzen digun aberastasunari eta bere alde onei buruzko sentsibilizazio-kanpaina bat egitea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.1.2.2. **Jarduna:** Komunikabideekin akordioak ezartzea ematen dituzten mezuetan kontu handia izan dezaten eta ijito-kulturaren elementu aberasgarriak neurri handiagoan agerian utz ditzaten.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak. Komunikabide publikoak.

3.1.3. **Helburua:** Ijito-kulturarekiko eta Ijito Herriarekiko estimazioa eta esker ona sendotzea.

3.1.3.1. **Jarduna:** Euskal Autonomia Erkidegoan Ijito Herriaren Eguna ezarri eta arautzea (lurralde guztietan batera eta txandaka egiteko konpromisoarekin).

Epea: 6 hilabete.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.1.3.2. **Jarduna:** Ijito-hizkuntzari (eta, bereziki, Euskal Herrian hitz egindakoari) buruzko argitalpen bat landu eta zabaltzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila.

3.1.3.3. **Jarduna:** Ijitoen komunitateen (eta, bereziki, Euskal Herrikoaren) historiari buruz herritarrei oro har zuzendutako argitalpen bat landu eta zabaltzea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila.

3.1.3.4. **Jarduna**: Euskadiko Ijito Herriari buruzko dokumentuak eta dagoen bibliografia berreskuratu, katalogatu eta artxibatzea.

Epea: 3 urte

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila.

3.1.4. **Helburua:** Kulturarteko harremanak errazteko zereginetan diharduen eragilearen irudia zehaztu eta zabaltzea.

3.1.4.1. **Jarduna:** Ijito-munduari lotutako erakundeen eta kulturarteko harremanak errazten edo bitartekotzan diharduten eragile hauen prestakuntzaz arduratzen diren edo ardura daitezkeen erakundeen arteko akordioak ezarri eta zabaltzea eragile horien prestakuntza garatzeko eta hobetzeko.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.1.5. **Helburua:** Ijitoek informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak eskuratu eta erabiltzeko aukera hobetzea.

3.1.5.1. **Jarduna:** Ijito-munduari lotutako erakundeen eta informazioaren eta komunikazioaren teknologia berrien eremuan lan egiten duten erakundeen artean akordioak ezarri eta zabaltzea ijitoek horien programa eta ekimenetara iristeko aukera zabaltzeko eta hobetzeko.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak. KZ Guneak.

3.1.6. **Helburua:** Ijitoek aisia eta kirol alternatibak eskuragarri izateko eta horietan txertatzeko aukera zabaltzea.

3.1.6.1. **Jarduna:** Auzo bakoitzean astialdian erabiltzeko dauden aukerei buruzko informazio eta zabalkunde kanpainak egitea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Euskadiko Gazteriaren Kontseilua, Eusko Jaurlaritzako Kultura Saila, Udalak, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.2. Eremua**: Partaidetza soziala eta elkarbizitza**

3.2.1. **Helburua:** Ijito-munduari lotutako elkarteak indartzea.

3.2.1.1. **Jarduna:** Erakundeek dihardutenekо alorretan ofizialtasuna, aitorpena eta ordezkaritza izateko bideratutako ekintzak egitea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.2.1.2. **Jarduna:** Bereziki ijito emakumeen elkarte-mailako partaidetza sustatzera zuzendutako ekimenak diseinatu eta egitea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak, Emakunde.

3.2.1.3. **Jarduna:** Ijito-munduari lotutako elkarte sektorialak eratzea (hala nola kirol, kultur edo gazte elkarteak).

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.2.1.4. **Jarduna:** Ijito-munduari lotutako erakundeen eta erakundeen aholkularitzan diharduten entitate eta beste erakunde batzuen artean akordioak ezarri eta zabaltzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak. Eusko Jaurlaritza, Foru Aldundiak, Udalak.

3.2.1.5. **Jarduna:** Ijitoen komunitateari lotutako erakundeetako partaidetza areagotzera bideratutako ekintzak diseinatu eta egitea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.2.2. **Helburua:** Ijitoen munduari lotutako elkarteen arteko eta horien eta bestelako gizarte eragile eta instantzien arteko sare-lana garatzea.

3.2.2.1. **Jarduna:** Ijitoen komunitateari zuzenduta egongo den Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseiluari eta honen asmo eta jarduerei buruzko informazio-kanpaina bat egitea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.2.2.2. **Jarduna:** Ijitoen munduari lotutako erakundeen eta antzeko xedea izanik ere bereziki ijitoenak ez diren erakundeen artean topaketak eta harremanak ezarri eta zabaltzea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.2.3. **Helburua:** Komunitate guztien elkarren arteko ezagutza handitzea.

3.2.3.1. **Jarduna:** Ijito-herriaren eta gizartea osatzen duten gainerakoen arteko hurbiltze-kanpainak diseinatu eta egitea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.2.4. **Helburua:** Dinamika eta praktika diskriminatzaileen kontrako sentsibilitatea zabaltzea.

3.2.4.1. **Jarduna:** Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoenganako diskriminazio-fenomenoak eta jarrera arrazistak behatzeko organo bat eta horren funtzionamendua bermatzea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.2.4.2. **Jarduna:** Kultur gutxiengoenganako zuzeneko zein zeharkako diskriminaziorik eza zainduko duen eta beharrezkoa denean arin erantzun ahal izango duen irudi bat eta horren funtzionamendua bermatzea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.2.5. **Helburua:** Ijitoak partaidetza sozial eta politikora iristeko eta bertan txertatzeko prozesuan aurrera egitea.

3.2.5.1. **Jarduna:** Ijitoen komunitateari lotutako erakundeen eta alderdi politikoen arteko topaketak edo partaidetza sozial eta politikorako beste aukera batzuk (udal-mailan adibidez) egitea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.2.6. **Helburua:** Erakundeek familia-talde zabalak autolaguntzarako duen ahalmena aitortzea.

3.2.6.1. **Jarduna:** Familia zabalak autolaguntza gisa duen ahalmena aprobetxatzeko aukera emango duten esperientziak martxan jartzea (osasun edo hezkuntza alorrean adibidez).

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.3. Eremua**: Hezkuntza**

3.3.1. **Helburua:** Ijito haur eta gazteen eskolako arrakastan eta goi-mailako etapetan txertatzean aurrera egitea.

3.3.1.1. **Jarduna:** Ijito ikasleen eskolatzea hobetzeko plan bat egitea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.2. **Jarduna:** Urtero irakasleen prestakuntza eta sentsibilizaziorako ekintzak egitea, ondoko gaietan: ijitoen kultura, kulturarteko hezkuntza eta ezberdintasunak gainditzeko hezkuntza, familiekiko harremana, ikastetxeak eraldatzeko estrategiak, ikastetxea eta lan komunitarioa.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.3. **Jarduna:** Curriculuma berrikustea eta kulturartekotasunaren ikuspegitik Ijito Herriari buruzko aipamenak gaineratzea.

Epea: urte 1

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.4. **Jarduna:** Ijitoen kultura ongi ikusteko moduan azalduko duten eta ijitoen erreferenteak islatuko dituzten materialak egin eta zabaltzea..

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.3.1.5. **Jarduna:** Ijitoen hizkuntza (*rromanés*) ijito ikasle asko dauden ikastetxeetan bultzatzeko ekintzak.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.6. **Jarduna:** Urtero irakaskuntzako hainbat profesionalen (hala nola berritzeguneetako aholkulari, kontsultari, orientatzaile eta irakasleen) baterako lan-saioak antolatzea ijito ikasleen arrakasta zailtzen duten oztopoei buruz gogoeta egiteko eta hobekuntza-proposamenak diseinatzeko.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.7. **Jarduna:** Praktika egokiak identifikatu eta zabaltzea.

Epea: 24 hilabete

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.8. **Jarduna:** Ikastetxeek ijito ikasleen eskolako arrakasta eta kulturarteko elkarbizitza hobetzeko ekintza positiboko proiektuak lantzea berritzeguneen eta hezkuntzako ikuskatzailetzaren jarraipen eta babesarekin.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.9. **Jarduna:** Irakasleen eta ijito-familien arteko harremanak handitzera eta familia horiek eskola-bizitzan parte hartzera bideratuko diren ekintzak diseinatu eta egitea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.3.1.10. **Jarduna:** Baliabideen zuzkidura eskola-ordutegia zabaltzeko, hizkuntz errefortzua ikasgela barruan eta talde heterogeneoetan, hezkuntza-errefortzua eskolaz kanpoko ordutegian, ikasle absentista berriz txertatzea eta gizarte eta kultur babesa ijitoak dituzten ikastetxeetan.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.11. **Jarduna:** Ikasten laguntzeko beken kudeaketa errazteko neurri osagarriak orokortzea (ikastetxean bertan helbideratzea adibidez).

Epea: urte 1

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.1.12. **Jarduna:** Oro har kultur aniztasunari eta bereziki ijito-kulturari (eta horrek eskaintzen digun aberastasunari eta bere alde onei) buruzko sentsibilizazio-jarduerak egitea hezkuntza-komunitatearentzat (kanpainak, kartelak, erakusketak, antzerkia eta abar).

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.3.2. **Helburua:** Pertsona helduen prestakuntza-prozesuetan partaidetza handitzea.

3.3.2.1. **Jarduna:** Egun dauden prestakuntza-eskaintzak ijitoen artean hainbat eremutatik zabaltzea (etengabeko prestakuntza, lanerako prestakuntza, eskaintza partziala, HHE eta beste batzuk) eta ijitoen proposamenak jasoko dituzten beste batzuk diseinatzea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.2.2.2. **Jarduna:** Ikastetxeetatik senideen prestakuntza bultzatzea (eskola-ordutegiaren barruan zein ordutegi horretatik kanpo).

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.3. **Helburua:** Eskolan porrot egin duten ijito ikasle asko dituzten ikastetxeak ikasleek derrigorrezko eskolatzearen mailak lortuko dituztela bermatuko duten zentro bihurtzea.

3.3.3.1. **Jarduna:** Ikastetxeak eraldatzeko bideak (esku hartzeko proiektu orokorren bitartez), ikaskuntza-komunitateak teknologia berrien bidezko ikaskuntzak eta beste batzuk sustatzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.3.2. **Jarduna:** Ghetto bihurtutako ikastetxeak eraldatzeko prozesuak diseinatu eta martxan jartzea ikuskatzailetzaren, berritzeguneen eta plangintzaren laguntzarekin.
Epea: 3 urte
Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.3.4. **Helburua:** Ijito ikasleek euskara ikas dezaten bultzatzea.

3.3.4.1. **Jarduna:** Urtero ijito haurrak ahal bezain laster eredu elebidunetan eskola daitezen sustatzeko kanpainak egitea.
Epea: 3 urte.
Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila. Udalak. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.3.4.2. **Jarduna:** Haurrak eredu elebidunetan dituzten gurasoen prestakuntza bultzatzea euskaraz oinarrizko trebakuntza eskuratzeko.
Epea: 3 urte.
Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila.

3.4. Eremua**: Gizarte-gaiak**

3.4.1. **Helburua:** Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren egoerari buruzko ezagutza zabaltzea.

3.4.1.1. **Jarduna:** Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren egoerari buruzko azterlan bat egitea (ijitoen artean emakumezkoek eta gizonezkoek duten errealitate bereizia kontuan hartuta, besteak beste).
Epea: 18 hilabete.
Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila.

3.4.2. **Helburua:** Politika eta jardun publikoek ijitoen komunitatean dituzten ondorio positiboak eta negatiboak identifikatzea (Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta partaidetza sozialerako EAEko Plana barne).

3.4.2.1. **Jarduna:** Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta partaidetza sozialerako EAEko Planaren jarraipena (gauzatzeko prozesuan) eta ebaluazioa (amaieran) egitea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila, Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.4.2.2. **Jarduna:** Euskal Autonomia Erkidegoko politika publikoen barruan ijitoentzat diskriminazio-ondorioak dituzten neurriei buruzko berariazko azterlan bat egitea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila.

3.4.3. **Helburua:** Ijitoen komunitatearekin esku hartzearen arloko praktika egokiak ezagutzea (komunitate barruko eragileek edo kanpokoek).

3.4.3.1. **Jarduna:** Ijitoen komunitatearekin esku hartzearen arloko esperientziak zabaltzea, ijitoen komunitatean eta kulturan bazterkeria eta diskriminazioa gainditzeko sortzen diren gaitasunak islatzen dituztenak bereziki.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: eragile eta instantzia guztiak.

3.4.3.2. **Jarduna:** Planari eta lotutako azterlan eta proposamenei buruzko informazioa emango duen eta gizarte-ehunaren aurrean aurkezteko, proposamenak eta iritziak jasotzeko eta beste esperientzia batzuekin koordinatzeko aukera emango duen web gune bat sortu eta garatzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.4.4. **Helburua:** Ijitoei gizarte-zerbitzu gehiagotara iristeko aukera ematea eta, oro har, ijitoen komunitatearen eta gizarte-zerbitzuetako langileen artean elkarrekiko konfiantza eta hurbilerraztasuna handitzea.

3.4.4.1. **Jarduna:** Gizarte-zerbitzuetan lan egiten duten pertsonei zuzendutako ijitoen errealitate, historia eta kulturari buruzko prestakuntza-ekintzak egitea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila.

3.4.4.2. **Jarduna:** Gizarte-zerbitzuetako langileek inguruko ijitoen komunitatean erreferentziazkoak diren pertsonak, familiak, taldeak edo erakundeak identifikatzea, horiekin harremanak ezartzea eta, beharrezkoa izanez gero, harremanak errazteko edo bitartekotzako zereginetan ijitoen lankidetza eskatzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Udalak.

3.4.4.3. **Jarduna:** Ijitoen komunitateari zuzendutako gizarte-zerbitzuei buruzko informazio-ekintzak egitea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Foru Aldundiak

3.4.4.4. **Jarduna:** Programa jakin batzuetan sartu ahal izateko eskatutako baldintzen egokitzapena aztertzea eta, hala badagokio, hobetzea (banantzeko demandaren edo bikotekidearen kontrako salaketaren exijentzia adibidez).

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila, Foru Aldundiak, Udalak.

3.4.4.5. **Jarduna:** Gizarte-zerbitzuen eremuko informazio-dokumentazioan erabilitako lengoaia aztertzea eta, hala badagokio, egokitzea denentzat ulergarria izan dadin.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila, Foru Aldundiak, Udalak.

3.4.4.6. **Jarduna:** Neurri berriek aholkatzen duten neurrian edo informazioa hartzaileengana iristen ez den neurrian, familiei laguntzeko neurriei buruz beharrezkoak diren informazio-ekintzak egitea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Oinarrizko Gizarte Zerbitzuak, Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila.

3.4.5. **Helburua:** Haurren babesaren alorreko irizpide eta praktiketan aurrera egitea eta homogeneizatzea laguntza eta babes neurri egokienak hartzeko. Nolanahi ere, ezartzen diren programen gizarte eta hezkuntza izaera bermatu beharko da.

3.4.5.1. **Jarduna:** Foru Aldundietan haurren babesaren arloan dauden irizpide eta praktiken azterketa konparatua egitea eta, hala badagokie, aldatzea eta

homogeneizatzea, ijitoen komunitatean haurrei eta familiari dagokienez nagusi diren kultur ikuskerak kontuan hartuta.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Foru Aldundiak, Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.4.5.2. **Jarduna:** Haurren babes-gabeziaren arloko bitartekotza eta esku-hartze programak zabaltzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Foru Aldundiak, Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.5. Eremua**: Gizarteratzea eta enplegua**

3.5.1. **Helburua:** Prestazio ekonomikoak eta gizarteratzeko beste baliabide eta aukera batzuk eskuratzeko aukera hobetu eta erraztea.

3.5.1.1. **Jarduna:** prestazio ekonomikoak jasotzeko eta gizarteratze-prozesuen jarraipena egiteko onesten diren praktika egokien eta protokoloen eskuliburuetan ijitoekin gauzatutako jardueren adibideak sartzea.

Epea: eperik ez.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila.

3.5.1.2. **Jarduna:** ijitoen komunitatea dela-eta EAEko Gizarteratze Planean aurreikusitako jarduerak gauzatzen ote diren ikustea, ijitoak ordezkatzen dituzten elkarteekin batera.

Epea: EAEko Gizarteratze Planak dirauen bitartean.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila eta ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.5.1.3. **Jarduna:** Gizarteratzeko prestazio ekonomikoak emateko eta mantentzeko eskatutako baldintzen egokitzapena aztertzea eta, hala badagokio, hobetzea, gizarte-langileen txostenari protagonismo-maila handiagoa ematea, ijitoen komunitateari lotutako erakundeei parte hartzeko bideak irekitzea eta sor daitezkeen egoerei beti erantzun onena ematen saiatzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila, Foru Aldundiak, Udalak.

3.5.1.4.. **Jarduna:** Gizarteratzeko Batzorde Iraunkorrari proposatzea ikus dezala komeni ote den Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseiluaren ordezkari bati gonbit egitea aipatutako Gizarteratzeko Batzorde Iraunkorrean parte har dezan, hitzarekin eta botorik gabe.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.5.1.5. **Jarduna:** Emakunde eta ijitoen komunitateari lotutako erakundeak elkar hartuta aritzea tratu txarren eta sexu-erasoen biktima diren emakumeentzako laguntza hobetzeko erakunde arteko akordioari eta ijitoen komunitatean etxeko indarkeriaren biktimak diren emakumeak babesteko aginduari buruzko gaietan.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Emakunde. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.5.2. **Helburua:** Ijitoak gizarteratze eta laneratze prozesuetan eraginkortasun handiagoz sartu eta txertatzea.

3.5.2.1. **Jarduna:** Salmenta ibiltarian jardutea zailtzen duten xedapen arauemaileak aztertzea eta, hala badagokie, aldatzea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Industria, Merkataritza eta Turismo saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak. Udalak.

3.5.2.2. **Jarduna:** Salmenta ibiltariko lanaren kalitatea hobetzeko edo beste lanbide-jarduera batzuekin ordezkatzeko azterketa eta jardunak egitea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Industria, Merkataritza eta Turismo saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak. Udalak.

3.5.2.3. **Jarduna:** Ijitoak gizarteratzen zeharka lagunduko duten gizarte-klausulak aztertu eta ezartzea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Udalak.

3.5.2.4. **Jarduna:** Euskal Enplegu Planaren jarraipenaren arloan, ijitoak lan-munduan sartzeari buruzko –eta, hala badagokio, enpresak sortzeari buruzko– jarduera-proposamenak aztertzea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6. Eremua**: Osasuna**

3.6.1. **Helburua:** Ijitoei osasun programa eta zerbitzuen egokitzapena, aprobetxamendu jarraitua eta, azken batean, eskuragarritasuna bermatzea eta, hala badagokio, hobetzea.

3.6.1.1. **Jarduna:** Ondoko gaiei buruzko informazio, prestakuntza eta mentalizazio kanpainak diseinatu eta garatzea: lehen mailako arreta-zerbitzuen erabilera, EAEko osasun-sistemako osasun-sareko bezeroarentzako arreta-zerbitzuen eta prebentzio –programen erabilera (haurren hortz-haginen arreta-programarena adibidez).

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.2. **Jarduna:** Aseguramenduko datu-basean (Osasun Txartel Indibiduala) dauden ijitoen posta-helbideei buruzko informazioaren kalitatea hobetzea Saileko prebentzio eta laguntza programetarako eskuragarritasuna errazteko.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.3. **Jarduna:** Osasun-zerbitzuetan lan egiten duten langileei zuzendutako ijitoen errealitateari eta kulturari buruzko prestakuntza-ekintzak prestatu eta egitea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.4. **Jarduna:** Euskal Autonomia Erkidegoko edo araz zehatzak agertzen direneko zona jakin batzuetako ijitoen komunitatearen osasun-egoeraren berariazko alderdiei buruzko ikerketak, azterlanak edo diagnostikoak egitea, ondokoei buruzkoak adibidez:

haurren egoera, gizonezkoen eta emakumezkoen arteko bereizketa, bizi-baldintza eskasei lotutako gaixotasun infekziosoak eta azturei, gorputz-jarduerari, elikadurari, substantzia toxikoen kontsumoari, drogen erabiltzaileei, erikortasun eta hilkortasunari edo GIB-HIESari lotutako arrisku-faktoreak).

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.5. **Jarduna:** Hainbat zentro eta zerbitzutan erabiltzen diren eta ijitoentzat diskriminatzaileak izan daitezkeen programak, araudiak, protokoloak edo praktikak berrikustea eta, hala badagokie, hobetzea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.6. **Jarduna:** Bidezko azterlanak egin ondoren, Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoen droga-mendekotasunen eta GIB-HIESaren problematikari aurre egiteko berariazko programak egitea (adingabeen problematika barne hartuta).

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saileko Droga Gaietako Zuzendaritza.

3.6.1.7. **Jarduna:** Bidezko azterlanak egin ondoren, emakumeei zuzendutako osasun-hezkuntzako programa pilotuak diseinatzea, emakumeak baitira, kasu askotan, komunitatearen osasunaren arduradunak.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.8. **Jarduna:** Ijitoen komunitateari lotutako erakundeek gizarte eta osasun arloan egiten dituzten esku-hartzeekin jarraitzea eta finkatzea eta, horri jarraiki, kalitatea eta profesionaltasuna hobetzeko berariazko ekimenak gauzatzea eta erakunde horien eta entitate horien eta erakundeen eta, oro har, gizartearen arteko harremanak eta aitorpena areagotzea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.6.1.9. **Jarduna:** Osasun-arloko profesionalei arretan eta tratamenduan eragina izan dezaketen ijitoen kulturaren eta idiosinkrasiaren hainbat alderdiri buruzko informazioa, aholkularitza, bitartekotza eta orientabidea landu eta emango duen osasun-sareari laguntzeko zerbitzu bat sortzea (laguntza eta babes baliabide integral bat Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoentzako osasun-arretari dagokionez).

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Osasun Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.7. Eremua**: Etxebizitza**

3.7.1. **Helburua:** Ijitoek etxebizitza eskuratzeko aukerak eta ijitoek erabiltzen dituzten etxeen baldintzak hobetzea.

3.7.1.1. **Jarduna:** Ijitoei etxebizitza eskuratzea eragozten dieten arrazoiak ezagutu eta aztertzea eta neurri zuzentzaileak hartzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila.

3.7.1.2. **Jarduna:** Etxebizitzaren arloko eskaintza publikoa ijitoen komunitatearen behar eta ezaugarrietara moldatzeko (iturri ekonomikoak, familia-unitateko kideak, egungo etxebizitzan bizi direnen kopurua kontuan hartuta) egindako egokitzapenaren jarraipena egitea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.7.1.3. **Jarduna:** Premia bereziko giza taldeentzako aldi baterako ostatu-irtenbideak emango dituen larrialdi handiko egoerei erantzuteko etxebizitza-parke txiki bat eratzea gizarte-etxebizitzen sustapen berriak esleitzeko prozesuetatik salbuestearen bidez.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila. Udalak.

3.7.1.4. **Jarduna:** Sestaoko kasuan eta etorkizunean ager daitezkeen beste batzuetan bezala, txaboletan edo baldintza txarreko etxebizitzetan bizi direnek beste bizileku bat hartzeko programak martxan jartzea (hirigintza-ekintzak, ostatu-baldintzen jarraipena

egitekoak, beste bizilekua hartu duten familiei laguntzekoak, bitartekotza-ekintzak komunitateekiko harremanetan, gehiegizko kopurua kontrolatzekoak eta herritar guztiak sentsibilizatzekoak eta guztiekin lan egitekoak barne hartuta).

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila, Udal Gizarte Zerbitzuak, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.7.1.5. **Jarduna:** Txabolismoaren eta ghetto itxurako auzoen agerpenari aurrea hartzeko behaketa eta jarraipen zereginak egitea eta, aldi berean, etxebizitza normalizatua eskuratzeko alternatibak eskaintzea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Udalak, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.7.2. **Helburua:** Ijitoen komunitateari etxebizitza planari eta programei buruzko informazioa hobetzea.

3.7.2.1. **Jarduna:** Ijitoen komunitatean Etxebide eta Bizigune programei buruzko informazio eta sentsibilizazio kanpainak egitea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.7.2.2. **Jarduna:** Ijitoen komunitatean etxebizitza birgaitzeko laguntzei buruzko informazio-kanpainak egitea.

Epea: 2 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.7.2.3. **Jarduna:** Etxebizitza zaindu eta mantentzeko eta komunitatearen arauak betetzeko laguntza-ekintzak egitea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Udalak. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.8. Eremua**: Justizia eta herri-administrazioak**

3.8.1. **Helburua:** Ijitoen eta polizia, epai eta zigor erakundeen eta, oro har, herri-erakundeen arteko harremanetan gatazkak gutxitzea.

3.8.1.1. **Jarduna:** Erraztasunak ematea Erakunde eskudunek hitzarmenak sina ditzaten, Polizia, epai eta zigor erakundeei Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoen historia, kultura eta idiosinkrasiaren inguruan informazioa eman, prestatu eta sentsibilizatzera zuzendutako ekintzak prestatu eta garatzeko.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila. Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila. Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila. Ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.8.1.2. **Jarduna:** Euskadiri presondegien eskumena ematen ez zaioen bitartean, erakunde eskudunekin hitzarmenak edo akordioak sustatzea, presondegietako esku-hartzeak eta ijitoei epai-erakundeekiko harremanetan emandako laguntza areagotu eta zabaltzeko.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.8.1.3. **Jarduna:** Ijitoei polizia-erakundeekiko harremanetan emandako laguntza areagotu eta zabaltzea.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.8.1.4. **Jarduna:** Erakunde eskudunen inguruan, Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldeetan epai eta zigor eremuan izandako esperientziak trukatzea.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila, ijitoen komunitateari lotutako erakundeak.

3.8.1.5. **Jarduna:** Ijito adingabeek aire zabalean neurriak betetzeko ijitoen komunitateko erakundeek emandako laguntza areagotu eta zabaltzea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: ijitoen komunitateari lotutako erakundeak, Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila.

3.8.1.6. **Jarduna:** Adingabeei buruzko zigor-legeria aztertzea eta, hala badagokio, aldatzea ijitoen komunitatearen errealitatea kontuan hartuta.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

3.8.1.7. **Jarduna:** Adingabeentzako askatasun zainduko programak nola hobetu aztertzea, ijitoei egokitu nahirik.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila.

3.8.2. **Helburua:** Prozedurak eta esku-hartzeak egokitu eta arintzea.

3.8.2.1. **Jarduna:** Aztertzea eta, hala badagokio, ikerlana egitea ijitoek irisgarritasunean eta dokumentazioan dituzten zailtasunei buruz, familia eta babes-aginduei dagokienez.

Epea: urte 1.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzan familia-gaien eskumena duen Saila, Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila, Foru Aldundiak, Udalak.

3.8.2.2. **Jarduna:** Ijitoei erroldatzea galarazten dieten xedapenen edo praktiken kasuan, legeak bete daitezen exijitzea.

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Udalak.

3.8.2.3. **Jarduna:** Doako justiziarako izapideak aztertzea eta, hala badagokie, sinplifikatzea (adibidez, oinarrizko errenta jasotzea egoera ekonomikoaren adierazgarri nahikotzat hartzen da).

Epea: 18 hilabete.

Arduraduna: Eusko Jaurlaritzako Justizia, Lan eta Gizarte Segurantza Saila, Legelarien Euskal Kontseilua.

3.8.2.4. **Jarduna:** Ijitoek erakunde publikoekiko harremanei dagokienez egiten dituzten demandak, salaketak eta erreklamazioak jasotzea jardunen plangintza egitea ahalbidetuko duten datu objektiboagoak izateko.

Epea: 3 urte.

Arduraduna: Euskal Autonomia Erkidegoko Ijito Herriaren Erabateko Sustapenerako eta Partaidetza Sozialerako Kontseilua.

4. Ebaluazioa

Lehen Plana denez gero, bereziki garrantzitsua da jarraipena eta ebaluazioa egitean (horren ardura aurreko atalean esleitu da) ondokoak egiteko aukera emango duten prozedurak ezartzea:

- Aurreikusitako jardunak egin eta helburuak lortu izanaren berri ematea.

- Azken xedeak kontuan hartuta, aukeratutako helburu eta jardunen koherentzia edo egokitasuna aztertzea.

- Azken batean, Euskal Autonomia Erkidegoko ijitoen komunitatearen egoeran gertatutako aldaketak identifikatzea.

Ebaluazio hori eta Plan honetan aipatutako azterlanak eta ikerketak egiteko, adierazleak erabiliko dira (sexuaren arabera bereiziak ahal den guztietan); ondokoak adibidez:

- Prozesu-adierazleak, hala nola egindako jardueren kopurua, egindako jardunen portzentajea programatutakoen aldean, jardueretan parte hartu duten pertsonen gogobetetasun-maila, egindako azterlanen kopurua, kaleratutako argitalpenen kopurua, jardunek komunikabideetan izan dituzten agerpenen kopurua, zabaldutako praktika egokien kopurua, aurrekontuaren igoera ijitoen komunitateari zuzendutako partidetan, prestatutako eragileen kopurua.

- Emaitza-adierazleak, hala nola ijitoen eskola-arrakastaren gorakada, beste bizileku bat hartu duten familien kopurua, ijitoen gogobetetasun-maila zerbitzu jakin batzuetan jasotako tratuari dagokionez, ijitoen komunitateari lotutako erakundeetako partaidetzaren gorakada, ijitoen komunitateko erakundeen eta beste erakunde batzuen artean sinatutako akordioen kopurua, salatutako diskriminazio-egoeren kopurua, salaketa jarri dutenen gogobetetze-maila beren kasuaren ebazpenari dagokionez.

Nolanahi ere, ijito-izaeraren inolako erregistro administratiborik aurreikusten edo proposatzen ez dela ulertu behar da, ez Plan honen ebaluazioaren edo gauzatzearen ondorioetarako, ez beste ezein ondoriotarako.

Vitoria-Gasteizen, 2004ko azaroaren 16ean